

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

Nu bij je boek
mijn.examenbundel.nl
Online oefenen, video's en meer

2023|2024

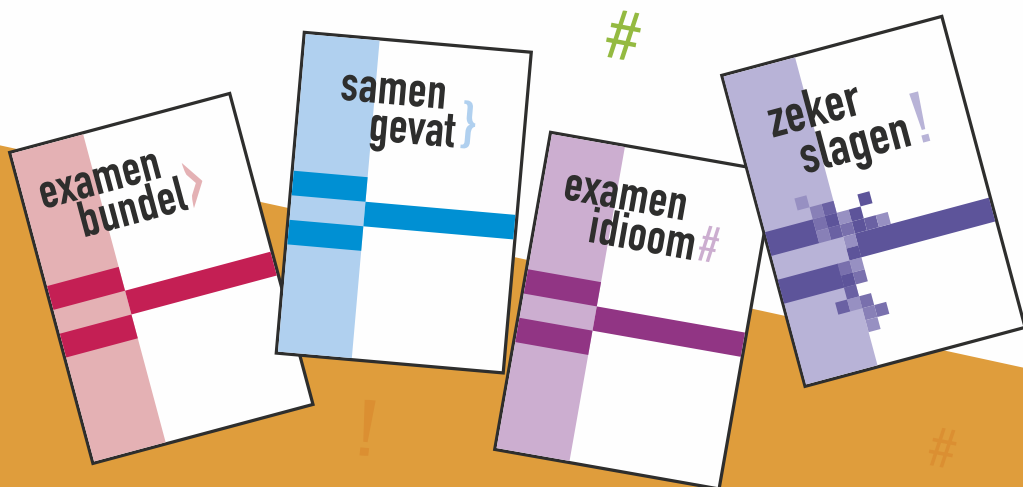
VWO

Maatschappijwetenschappen

! Zeker slagen met Examenbundels, meer dan oefenexamens!

#geenexamenstress

MEER DAN ALLEEN EXAMENS >

- Oefenen met echte examens, met uitleg en toelichting van docenten en vakexperts.
- Oefenen met voorbeeldvragen per onderwerp.
- Voldoet aan de laatste exameneisen.
- Geeft ook toegang tot vele extra's en gericht studieadvies op Mijn Examenbundel.

EXAMENSTOF ALLES IN ÉÉN }

- Alle examenstof in één boek, compact en overzichtelijk.
- Perfecte samenvattingen met voorbeelden uit de laatste examens.
- Overzichten met begrippen en definities.
- Te gebruiken naast elke lesmethode.
- Met handig trefwoordenregister achterin.

SPECIAAL VOOR DE TALEN

- De ideale voorbereiding op zowel het centraal schriftelijk examen als de schoolexamens.
- Meer dan 1000 idioomwoorden met realistische voorbeeldzinnen.
- Thematisch gerangschikt.
- Aandacht voor lees-, gespreks- én schrijfvaardigheid.

LEREN KUN JE LEREN !

- Handig hulpmiddel naast Examenbundel, Samengevat en Examenidioom.
- Ontdek welke leerstrategieën het best bij jou passen.
- Bevat tips over effectief leren, plannen en motivatie.
- Meer tijd over voor andere dingen zoals werken en sporten.

#ikgazekerslagen >

Ga naar examenbundel.nl voor meer informatie over je eindexamens, extra oefeningen en meer!

examenbundel.nl

examen bundel

Meer dan alleen oefenexamens

2023 | 2024

K.M. Vossen

VWO

Maatschappijwetenschappen

mijn.examenbundel.nl

Slagen zonder examenstress doe je met **Examenbundel**,
Samengevat, **Examenidoom** en **Zeker Slagen!**

Alles voor je schoolexamens en je centrale examens
in je boeken, maar ook online.

**Overzicht
van al je
examenvakken**

**Antwoorden
bij de
oriëntatietoets**

**Video's
en andere
leerbronnen**

**Online
oefenen**

**Inzicht in je
voortgang**

**Quickscan
en nog
veel meer!**

Ga naar mijn.examenbundel.nl en log in op
Mijn Examenbundel. Met deze code krijg je toegang
tot heel veel (digitale) extra's die bij je bundel horen:

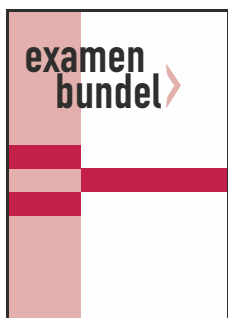
Deze code is uniek en door één persoon te gebruiken. Geldig tot 15 juli 2025.

#ikgazekerslagen

Voorwoord

Met deze **Examenbundel** bereid je je goed voor op het eindexamen en op de schoolexamens. Je oefent met echte examenopgaven. In de uitwerkingen staan de antwoorden met een duidelijke uitleg. Zo weet je precies wat je goed en fout hebt gedaan. !

Gebruik naast deze **Examenbundel** ook het boek **Samengevat** om te leren voor je examen. Hierin vind je een handige samenvatting van alle examenstof.

+

Oefenen met echte examens en duidelijke uitwerkingen

Overzichtelijke samenvatting van de examenstof

Wil je weten op welke datum het centraal examen is?

Ga naar examenbundel.nl/examenrooster voor het actuele examenrooster. Of scan de QR-code:

Namens team **Examenbundel** heel veel succes!

Heb je een vraag of opmerking over deze **Examenbundel**? Ga dan naar examenbundel.nl/contact.

Opmerking

De overheid stelt de regels op voor het examen. Bijvoorbeeld wat de examenonderwerpen zijn, welke hulpmiddelen je mag gebruiken en wanneer het examen is. De auteurs en uitgever hebben deze **Examenbundel** met grote zorg samengesteld. Soms veranderen de regels van de overheid echter of worden er nieuwe afspraken gemaakt over wat die regels betekenen. Raadpleeg daarom altijd je docent of onze website www.examenbundel.nl voor actuele informatie die voor jouw examen van belang is.

Inhoud

- 7 **Stappenplan: hoe leer je met de Examenbundel?**
- 13 **Wat je moet kennen voor het examen maatschappijwetenschappen in 2024**
- 18 **Examenprogramma**
- 21 **Vaardigheden bij maatschappijwetenschappen**

Oriëntatietoets

- 27 Opgaven

Deel 1 Oefenen op onderwerp

1 Vaardigheden

- 39 Opgaven
- 58 Hints
- 59 Uitwerkingen

2 Vorming

- 66 Opgaven
- 80 Hints
- 81 Uitwerkingen

3 Verhouding

- 88 Opgaven
- 109 Hints
- 111 Uitwerkingen

4 Binding

- 124 Opgaven
- 142 Hints
- 143 Uitwerkingen

5 Verandering

- 153 Opgaven
- 177 Hints
- 178 Uitwerkingen

Deel 2a

Examens met uitwerkingen

Examen 2021-I

- 193 Opgaven
- 204 Uitwerkingen

Examen 2022-I

- 217 Opgaven
- 233 Uitwerkingen

Examen 2022-II

- 248 Opgaven
- 263 Uitwerkingen

Deel 2b

Examen 2023-I

Examen 2023-I

- 281 Opgaven

De antwoorden en uitwerkingen van het examen 2023-I vind je op mijn.examenbundel.nl.

Bijlagen

Cijferbepaling

Onderwerpregister

Suggesties voor verder lezen

Internetadressen

Stappenplan: hoe leer je met de Examenbundel?

Natuurlijk kun je de **Examenbundel** van voor naar achter doorwerken of er kriskras wat onderdelen uithalen om mee te oefenen, maar je kunt het ook systematischer aanpakken. Als je oefenen met de **Examenbundel** combineert met leren uit **Samengevat**, bereid je je optimaal voor op je examen.

Op de volgende pagina's vind je drie routes die laten zien hoe je kunt leren met de **Examenbundel**. Kies de route die past bij jouw manier van leren:

- Route 1: Ga je graag meteen aan de slag? Start met **oefenen per onderwerp**.
- Route 2: Wil je eerst weten waar je staat? Start met **de oriëntatietoets**.
- Route 3: Leer je liever eerst de theorie? Start met **leren per onderwerp**.

Kies de route
die bij jouw
manier van
leren past!

Lees ook de tips!
Voorkom
verrassingen
tijdens je
examen.

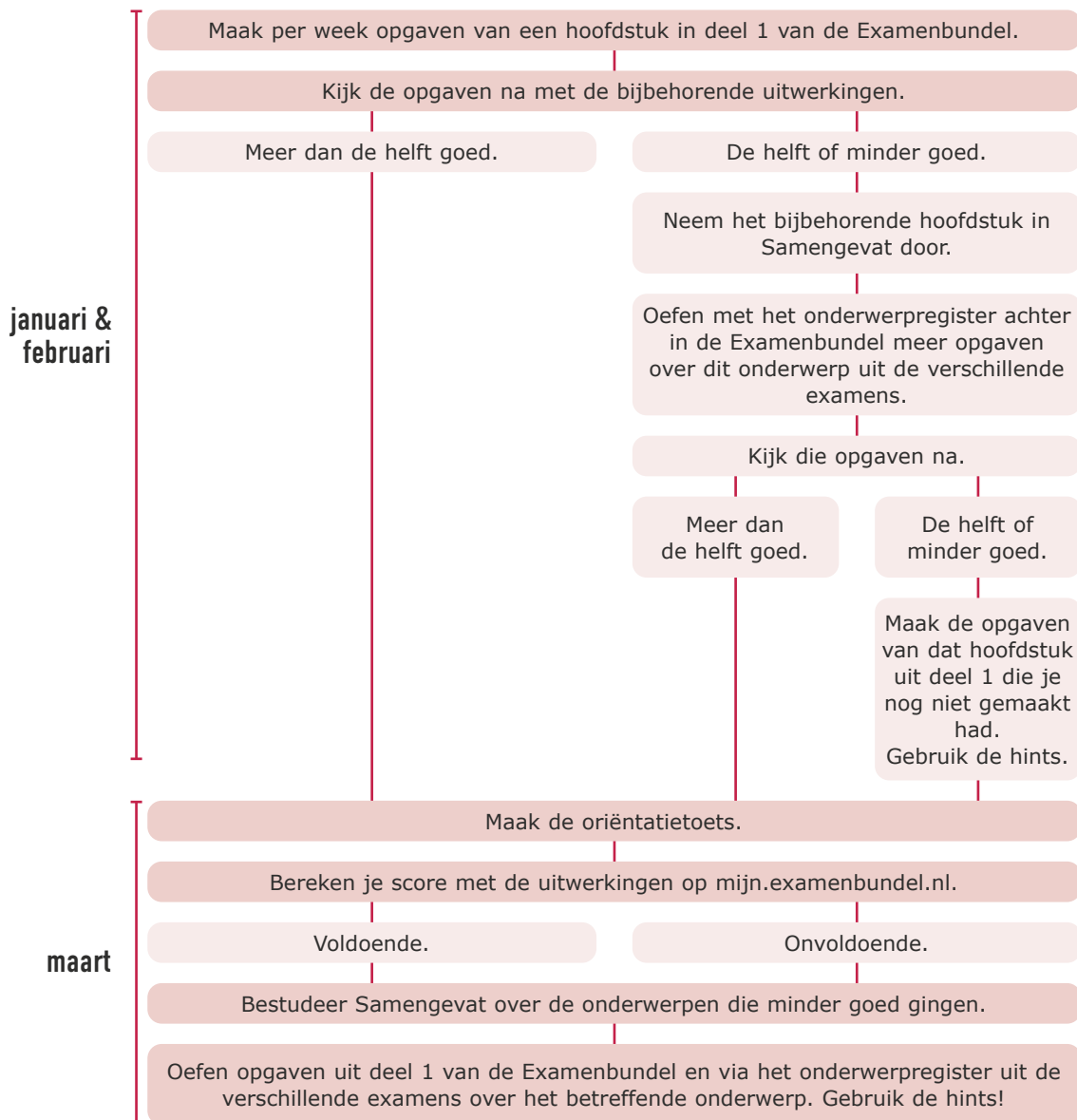
#

!

#ikgazekerslagen

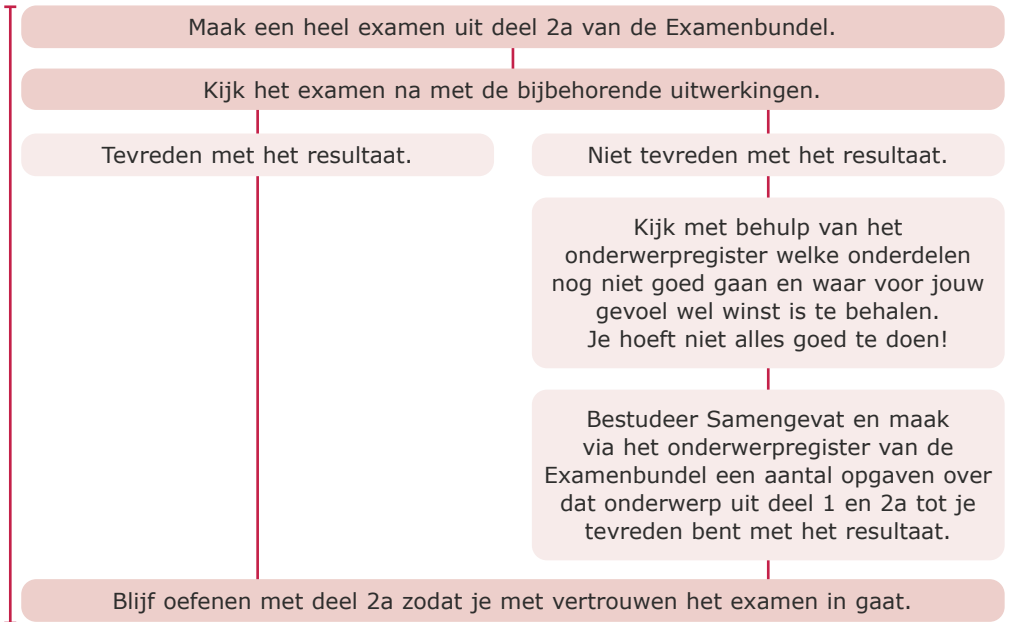
Route 1

Ga je graag meteen aan de slag? Start met oefenen per onderwerp. #

april

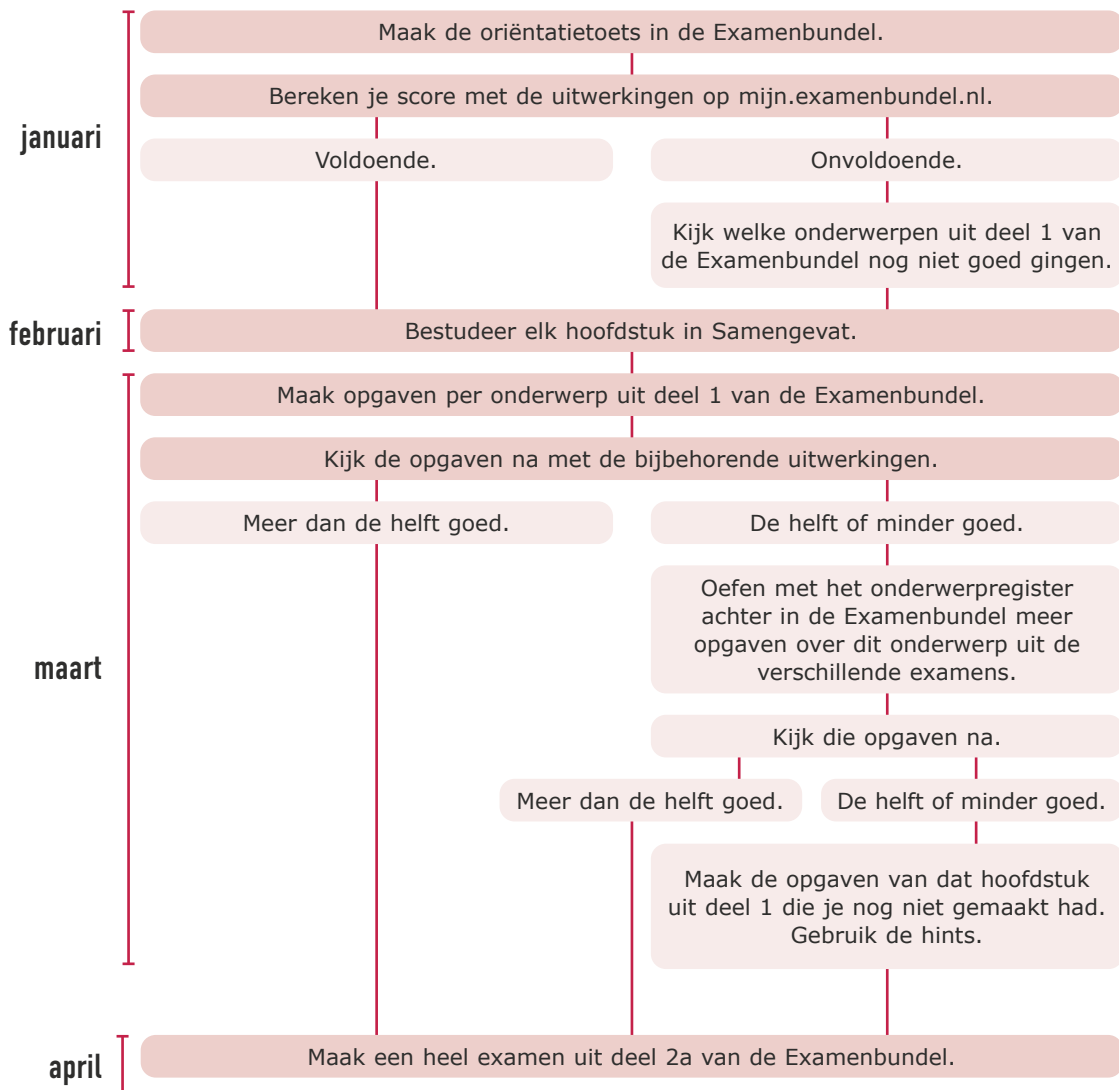

#geenexamenstress

Route 2

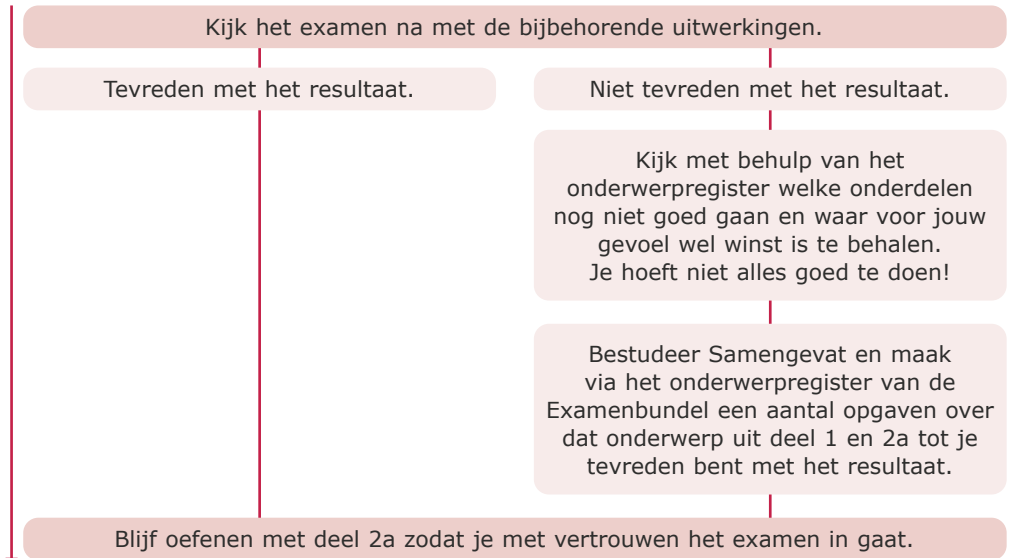
Wil je eerst weten waar je staat? Start met de oriëntatietoets. }

#

april

#geenexamenstress

}

Route 3

Leer je liever eerst de theorie? Start met leren per onderwerp.

januari &
februari

Bestudeer per week een hoofdstuk uit Samengevat.

Maak de oriëntatietoets van de Examenbundel.

Bereken je score met de uitwerkingen op mijn.examenbundel.nl.

Voldoende.

Onvoldoende.

Kijk welke onderwerpen uit deel 1 van de Examenbundel nog niet goed gingen.

Maak de opgaven uit deel 1 over die onderwerpen.

Kijk die opgaven na.

Meer dan de helft goed.

De helft of minder goed.

Oefen met het onderwerpregister achter in de Examenbundel meer opgaven over dit onderwerp uit de verschillende examens.

maart

Maak een heel examen uit deel 2a van de Examenbundel.

Kijk het examen na met de bijbehorende uitwerkingen.

Tevreden met het resultaat.

Niet tevreden met het resultaat.

Kijk met behulp van het onderwerpregister welke onderdelen nog niet goed gaan en waar voor jouw gevoel wel winst is te behalen. Je hoeft niet alles goed te doen!

Bestudeer Samengevat en maak via het onderwerpregister van de Examenbundel een aantal opgaven over dat onderwerp uit deel 1 en 2a tot je tevreden bent met het resultaat.

april

Blijf oefenen met deel 2a zodat je met vertrouwen het examen in gaat.

#geenexamenstress

Wat je moet kennen voor het examen maatschappijwetenschappen in 2024

Het nieuwe programma

Het examen van 2024 bestaat uit **kernconcepten** (centrale begrippen) en uit drie **contexten** (maatschappelijk thema's of vraagstukken). Deze kernconcepten en contexten zijn gerangschikt onder de volgende vier **hoofdconcepten**.

Hoofdconcepten	vorming	verhouding	binding	verandering
Kernconcepten	socialisatie cultuur acculturatie identiteit politieke socialisatie ideologie	(on)gelijkheid macht gezag samenwerking conflict	sociale cohesie sociale institutie groepsvorming cultuur politieke institutie representatie representativiteit	rationalisering individualisering institutionalisering democratisering staatsvorming globalisering
Voorgesproken contexten	geen voor het centraal examen	machts-verhoudingen in de wereld	natievorming en de rol van de staat	de wording van de moderne, westerse samenleving

Als je de titel van een opgave in een centraal examen leest, herken je niet altijd meteen over welke concepten of contexten de opgave gaat. Lees je vervolgens de vragen, dan wordt het je wel duidelijk om welke context het gaat en over welk hoofdconcept. Bij dit examenprogramma beperken de opgaven zich echter nooit tot maar één hoofdconcept (met de kernconcepten die daarbij centraal staan), maar er worden ook altijd vragen over andere hoofd- en kernconcepten gesteld. Een voorbeeld: De eerste opgave in het vwo examen van 2017 heeft als titel 'Solidariteit in het pensioenstelsel'. Dit past bij de context natievorming en de rol van de staat en het hoofdconcept binding, maar in dezelfde opgave staan ook vragen over het hoofdconcept verandering en over de context de wording van de moderne, westerse samenleving.

Een aantal vragen heeft betrekking op het domein vaardigheden. Een van de vaardigheden in dit nieuwe programma is het werken met sociaalwetenschappelijke **paradigma's**.

Een paradigma bevat bepaalde theorieopvattingen en voorschriften van methodologische aard, ofwel voorschriften ten aanzien van de onderzoeksmethode, en daarmee ook wat er wordt bestudeerd, wat de onderzoeksvragen zijn en hoe de antwoorden moeten worden geïnterpreteerd.¹ De hoofdconcepten en kernconcepten kunnen in verschillende paradigma's een andere betekenis hebben.

De sociaalwetenschappelijke paradigma's in het programma zijn:

- functionalisme-paradigma
- conflict-paradigma,
- sociaalconstructivisme-paradigma
- rationele actor-paradigma.

¹ Vrancken, p. 93.

Het examen maatschappijwetenschappen

Op het examen krijg je twee boekjes: het Vragenboekje en het Bronnenboekje.

Het eerste boekje, *het vragenboekje*, bestaat uit 3-5 opgaven. Per opgave (met bijbehorende bronnen) worden 3-9 vragen gesteld met een totaal van 25-30 vragen. Verreweg de meeste vragen zijn open vragen.

In totaal kun je ongeveer 62 punten halen. In de kantlijn bij iedere vraag staat het maximale puntenaantal dat je voor die vraag kunt halen.

Het opgave boekje begint met de volgende **Aanwijzing voor de kandidaat**.

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Deze aanwijzing betekent dat het niet voldoende is als je de hele definitie van het kernconcept opschrijft.

De definitie is een lange omschrijving, die bestaat uit verschillende delen (**elementen** genoemd in de aanwijzing). Bijvoorbeeld het kernconcept sociale cohesie.

De definitie luidt: "Het aantal en de kwaliteit van de bindingen die mensen in een ruimer sociaal kader met elkaar hebben, het gevoel een groep te zijn, lid te zijn van een gemeenschap, de mate van verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn, en de mate waarin anderen daar ook een beroep op kunnen doen."

Maar daarin zijn verschillende elementen te onderscheiden. Het kan bij sociale cohesie gaan om:

- het aantal en de kwaliteit van de bindingen die mensen in een ruimer sociaal kader met elkaar hebben;
- het gevoel een groep te zijn;
- het gevoel lid te zijn van een gemeenschap;
- de mate van verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn;
- de mate waarin anderen een beroep kunnen doen op de verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn.

Afhankelijk van welke vraag er gesteld wordt, kies je een van de elementen uit dit lijstje.

Zo werd in het vwo examen 2017-I, in vraag 2 gevraagd:

"Beredeneer welke conclusie je op grond van tekst 1 en figuur 1 kunt trekken over de mate van binding in de Nederlandse samenleving. Betrek in je redenering (...) het kernconcept sociale cohesie (...):

Het antwoordmodel van de examenmakers luidt als volgt:

"Uit figuur 1 blijkt dat een meerderheid van de werknemers (mannen circa 68%, vrouwen circa 63%) vindt dat solidariteit binnen het pensioenfonds belangrijk is. Deze opvatting van solidariteit drukt uit dat een meerderheid van de werknemers in Nederland **zich verantwoordelijk voelt voor elkaars welzijn.**"

Dit maakt duidelijk dat het element uit de definitie bij deze vraag moet zijn:

- de mate van verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn.

Het andere boekje, *het bronnenboekje*, bestaat uit de bronnen aan de hand waarvan de vragen zijn geformuleerd. De bronnen zijn vaak tekstgedeelten uit dagbladen of onderzoeken. Het kan ook gaan om tabellen, figuren of cartoons.

Het examen wordt afgenomen in een zitting van drie uur.

Bepaling van je cijfer en de normering van het examen

Je gemaakte examen wordt eerst nagekeken door je eigen docent(e) aan de hand van een *Correctievoorschrift*, dat is vastgesteld door de Vaksectie maatschappijwetenschappen van het College voor Toetsing en Examens (CvTE). Daarna kijkt een docent(e) maatschappijwetenschappen van een andere school je examen na. Samen bepalen deze twee docenten het uiteindelijk aantal behaalde punten. Afhankelijk van de landelijke

resultaten voor het examen bepaalt het CvTE de norm voor het examen. Die norm is de omrekening van punten naar cijfers.

Voor de berekening van het eindcijfer voor maatschappijwetenschappen tellen schoolexamen en centraal examen ieder voor 50% mee.

Vorbereiding voor het examen

Voor een goede voorbereiding op het examen van 2024 zijn twee zaken van belang:

- een gedegen kennis van de hoofdconcepten, bijbehorende kernconcepten en de voorgeschreven contexten (machtsverhoudingen in de wereld, natievorming en de rol van de staat, en de wording van de moderne westerse samenleving);
- een goede beheersing van de in het examenprogramma voorgeschreven vaardigheden.

Gebruik van het woordenboek Nederlands bij het examen

Een eendelig verklarend woordenboek Nederlands is toegestaan bij het maken van het centraal schriftelijk examen. In plaats hiervan mag je ook een woordenboek van Nederlands naar een vreemde taal gebruiken, bijvoorbeeld naar de eigen thuistaal van de kandidaat. Een woordenboek kan een hulpmiddel zijn dat zekerheid geeft bij een enkel woord of begrip. Wel kan te veel opzoeken van woorden of begrippen tot tijdnoed leiden. Een ander punt is dat omschrijvingen van begrippen in het woordenboek niet altijd overeenkomen met de omschrijvingen van deze begrippen in de vaktaal. Alleen de formulering van de begrippen zoals omschreven in de syllabus maatschappijwetenschappen vwo versie examen 2024² zijn geldig.

Andere hulpmiddelen

Naast het woordenboek Nederlands zijn er ook andere hulpmiddelen toegestaan, zij het dat die bij de beantwoording van de vragen van het examen maatschappijwetenschappen niet direct van belang zijn. Het gaat dan om schrijfmateriaal, tekenpotlood, blauw en rood kleurpotlood, liniaal, passer, geometrische driehoek, vlakgum en rekenmachine.

Vorbereiding op het examen met deze bundel

- Zorg ervoor dat je goed vertrouwd bent met de vereiste kennis en vaardigheden van het examenprogramma, zoals die beschreven staan in de syllabus maatschappijwetenschappen vwo voor het examen van 2024.
- Gebruik de Samengevat maatschappijwetenschappen. Daarin staat de leerstof systematisch geordend. Het biedt een overzichtelijke voorbereiding op het examen.
- Maak de oefenopgaven in deze bundel. Daarmee kun je nagaan of je de vragen correct kunt beantwoorden. Kijk ook goed naar de gegeven uitwerkingen.
- Maak de examens maatschappijwetenschappen (nieuwe examenprogramma) van 2021-I, 2022-I en 2022-II. Niet alleen heb je dan een beeld van hoe een examen er in zijn geheel uitziet, maar ook van wat de juiste antwoorden zijn die in het antwoordmodel beschreven staan. Goede antwoorden op de voor dat examen gestelde vragen geven een goede indicatie van je kennis en vaardigheden.
- Neem kennis van de berichtgeving van de media over maatschappelijke en politieke onderwerpen; lees – eventueel naast een regionale krant – regelmatig een landelijke kwaliteitskrant (bijvoorbeeld *de Volkskrant*, *NRC Handelsblad* en *Trouw*), en kijk regelmatig naar het *NOS Journaal* en/of *RTL 4 Nieuws* en/of luister regelmatig naar het *NOS Radio 1 Journaal*.
- Het examen is echter al een jaar voor de dag waarop het examen plaatsvindt, gemaakt. Dus het is niet nodig enkele weken voor het examen een nieuwsitem uit te spitten. Dat zal niet voorkomen in het examen.

² www.examenblad.nl.

examenbundel >

vwo Nederlands
vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans
vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde

samengevat }

vwo Economie
vwo Bedrijfseconomie
vwo Maatschappijwetenschappen
vwo Geschiedenis
vwo Aardrijkskunde
vwo Wiskunde A
vwo Wiskunde B
vwo Wiskunde C
vwo Scheikunde
vwo Biologie
vwo Natuurkunde
havo/vwo Nederlands 3F/4F
havo/vwo Rekenen 3F

Tips, tricks en informatie die jou helpen bij het slagen voor je eindexamen vind je op examenbundel.nl! Nog meer kans op slagen? Volg ons ook op social media. #geenexamenstress

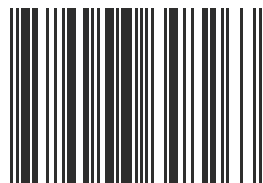
examenidoom + examenbundel + samengevat + zeker slagen! = #geenexamenstress

examenidoom

vwo Engels
vwo Duits
vwo Frans

zeker slagen !

voor vmbo, havo én vwo

9 789006 648263